

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE
19/99

(Afgesloten 091200 JUN 1999)

Conclusie/voorzicht

De implementatie van het Dayton-vredesakkoord verloopt moeizaam. Eventuele vooruitgang wordt gecompenseerd met regressie in andere gebieden. Van een doorbraak in de etnische verhoudingen zal vooralsnog geen sprake zijn.

De Servische autoriteiten lijken (schoorvoetend) bereid tot nieuwe onderhandelingen over Kosovo, maar uit niets blijkt dat zij ook bereid zullen zijn tot compromissen. De politieke verdeeldheid aan Kosovo-Albanese zijde is een verdere complicatie die een succesvol vredesberaad onmogelijk maakt.

Bosnië-Herzegovina

Uitstel bezwaarschriftenprocedure

De regering van de Bosnisch-Servische republiek (RS) heeft formeel verzocht om een verlenging van de termijn waarbinnen bezwaarschriften kunnen worden ingediend tegen de uitslag van de arbitrage rond de stad Brcko. De persoon die in de visie van de Bosnische Moslims de rechtmatige burgemeester van Brcko is, Jusufovic, heeft verklaard niet te verwachten dat de voorzitter van de arbitragecommissie, Owen, met dat verzoek zal instemmen. Volgens Jusufovic worden in (voormalige) huizen van Moslims en Kroaten in Brcko momenteel Servische vluchtelingen uit Kosovo ondergebracht, hetgeen volgens hem een poging vormt de etnische verhoudingen in Brcko in Servisch voordeel te manipuleren en te voorkomen dat oorspronkelijke, niet-Servische bewoners naar Brcko terugkeren.

Het resultaat van de arbitrageprocedure is voor de Serviërs uiterst frustrerend. Op grond van de tekst van "Dayton" hadden zij aangenomen dat uitsluitend het verloop van de IEBL bij Brcko onderwerp van arbitrage zou zijn, maar in de praktijk blijkt de status van de stad te worden veranderd. Ook de Moslims (en in minder mate de Kroaten) zijn evenwel ontevreden, omdat de terugkeer van niet-Servische bewoners naar Brcko nauwelijks op gang komt. Tegen die achtergrond hechten beide partijen groot belang aan de bezwaarschriftenprocedure. Vermoedelijk zal een periode van uitstel worden goedgekeurd, maar niet de door de RS-regering gevraagde drie maanden. De Moslims zullen aandringen op garanties voor de terugkeer van oorspronkelijke bewoners, en de Serviërs zullen alles in het werk stellen om zo veel mogelijk Serviërs in de stad te behouden. Daarom moet er rekening mee worden gehouden dat de kwestie-Brcko vooralsnog de gemoederen bezig zal blijven houden.

Afspraken over Mostar

Onder druk van de internationale gemeenschap hebben de Bosnische Kroaten een document ondertekend dat in beginsel mogelijkheden schept voor de terugkeer van Moslim-vluchtelingen naar het door Kroaten gedomineerde westelijke deel van de stad. Om die reden heeft de belangrijkste Moslim-partij SDA met tevredenheid gereageerd op het document. Zij heeft echter tevens twijfel geuit over de praktische uitvoering van de bepalingen. Overigens heeft de Bosnisch-Kroatische veteranenorganisatie HVIDRA gewaarschuwd tegen het voornemen een voetbalwedstrijd in (west-)Mostar te organiseren tussen Moslims en Kroaten. Er

zijn in het verleden reeds vele overeenkomsten gesloten over deze kwestie, maar tot op heden hebben zij niet geleid tot de terugkeer van grote aantallen Moslim-vluchtelingen naar west-Mostar. De lokale Kroatische overheden zijn hiervoor primair verantwoordelijk. Gezien het feit dat zelfs de komst van Moslim-voetballers naar west-Mostar reeds problemen oplevert, moet worden aangenomen dat pogingen van vluchtelingen om hun oorspronkelijke woningen weer in te nemen, tot grootschalig geweld tegen hen kan leiden.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Dodik zou Kroatische Serviërs Bosnisch staatsburgerschap verlenen

Er zijn meldingen dat de demissionaire Dodik-regering het Bosnische staatsburgerschap aanbiedt aan Kroatische Serviërs die momenteel in Bosnië-Herzegovina verblijven. Voorwaarde zou zijn dat zij bereid zijn in Kosovo te strijden. Hoewel het een onbevestigde melding betreft, is zij om meerdere redenen interessant. Ten eerste wijst het bericht erop dat de regering van de Bosnisch-Servische republiek (RS) assisteert bij het ronselen van vrijwilligers voor "Kosovo". Ten tweede wordt door het verlenen van het Bosnische staatsburgerschap het Servische aandeel in de Bosnische bevolking vergroot. Dat kan bijvoorbeeld gevolgen hebben voor de volgende verkiezingen, niet in de laatste plaats omdat de uit Kroatië gevluchte Serviërs vermoedelijk niet tot het meest gematigde segment in de samenleving behoren.

Dodik pleit voor berechting Milosevic en Seselj

Dodik heeft verklaard dat de Joegoslavische president Milosevic zich in zijn visie moet verantwoorden voor het conflict met de NAVO. Zij zouden daardoor 5000 doden op hun geweten hebben. Seselj werd bovendien verantwoordelijk gesteld voor het verlies van de Krajina (de "Servische republiek" in Kroatië), een deel van de RS "en nu Kosovo". In feite zou Seselj volgens Dodik schuld dragen voor alles wat er in het voormalige Joegoslavië is misgegaan. In zijn visie zou er tegen beide een aanklacht moeten worden ingediend en zouden beiden moeten worden verboden om nog politiek actief te zijn, zodat de weg vrij wordt gemaakt voor "nieuwe krachten". Hoewel Dodik geldt als gematigd en pro-westers, blijkt uit een uitspraak als de bovengenoemde dat ook hij een Servisch-nationalist is. Immers, niet de misdaden die de afgelopen tien jaar in het voormalige Joegoslavië zijn gepleegd vormen het doel van zijn kritiek, maar vrijwel uitsluitend het feit dat er Servisch gebied en Servische levens verloren zijn gegaan. Ook in andere opzichten heeft Dodik zijn reputatie niet waargemaakt; zo heeft hij, ondanks allerlei beloftes, geen stap verzet om de terugkeer van grote aantallen niet-Serviërs naar de RS mogelijk te maken of de economische macht van de vorige politieke generatie (met name SDS-leden) te breken.

Djokic mogelijk ontslagen

Een woordvoerder van de Hoge Vertegenwoordiger, Westendorp, heeft verklaard dat het "teleurstellend" is dat enkele leden van het RS-parlement niet in staat zijn te aanvaarden dat de voormalige president Poplasen ontslagen is. In dat verband noemde hij met name parlamentsvoorzitter Djokic. De woordvoerder onderstreepte dat Westendorp het recht heeft om onwillige functionarissen te ontslaan. Djokic had bij gelegenheid van de parlamentszitting van vorige week Poplasen formeel verwelkomd als president van de RS. Daarmee keerde hij zich expliciet tegen het eerdere besluit van Westendorp om Poplasen van zijn functie te ontheffen. Tegen die achtergrond zou het uiterst verklaarbaar zijn als Westendorp nu ook Djokic uit zijn ambt zou zetten. Daarbij speelt ook een andere overweging een rol. De SPRS, de partij van Djokic en het Servische lid van het Bosnische presidium Radisic, dreigt de regeringscoalitie te verlaten en toenadering te zoeken tot de partij van Poplasen (SRS) en haar partner, de voormalige regeringspartij SDS. Wellicht wil Westendorp met zijn dreigement ook een verkapte waarschuwing daartegen laten horen.

Gemeenteraad Srebrenica eindelijk bijeen

Voor het eerst sinds de verkiezingen van 1997 is op 7 juni de gemeenteraad van Srebrenica bijeengekomen. De eerste sessie, waar 42 raadsleden werden ingezworen, kende een ceremonieel karakter en verliep zonder incidenten. De verwachting is dat tijdens de volgende bijeenkomst de Moslim Mandzic (SDA) tot burgemeester en de Serviër Jeftic (SRS) tot diens plaatsvervanger zullen worden gekozen. Srebrenica bleek na de gemeenteraadsverkiezingen van 1997 de enige gemeente in de RS waar de Moslims een meerderheid hadden behaald. Omdat zowel de Serviërs (vanwege de te benoemen Moslimburgemeester) als de Moslims (vanwege de Servische eed en volkslied) de installatie van de gemeenteraad frustreerden, werden twee Serviërs en een Moslim geschapt als raadslid. Vandaar dat de gemeenteraad tegenwoordig uit 24 Moslims (23 namens de door de SDA geleide KCD BiH en een onafhankelijke kandidaat) en 18 Serviërs (11 namens de SDS en 7 namens de SRS) bestaat. Beide bevolkingsgroepen zijn inmiddels overeengekomen de functies in de gemeente gelijkelijk te verdelen. Mandzic was in de toenmalige Moslimenclave Srebrenica het schoolhoofd en maakte deel uit van de door Dutchbat geleide delegatie die in juli 1995 met de Bosnisch-

Servische generaal Mladic onderhandelde over de aftocht van de Moslims. Het succes van de nieuwe gemeenteraad in Srebrenica zal in belangrijke mate afhangen van de terugkeer van vluchtelingen: ten einde de remigratie van de Moslims mogelijk te maken, zullen (eerst) de uit de MKF afkomstige Serviërs bereid moeten zijn terug te keren. De overgrote meerderheid van deze Servische vluchtelingen – merendeels afkomstig uit Sarajevo – heeft echter steeds te kennen gegeven geen heil te zien in een remigratie.

Joegoslavië

Milosevic aanvaardt kern G8-plan

Het Joegoslavische persbureau TanJug heeft gemeld dat president Milosevic in een gesprek met de Russische bemiddelaar Tsjernomyrdin de bereidheid heeft uitgesproken om het plan van de G8 als uitgangspunt te aanvaarden als basis voor een politieke oplossing van de kwestie Kosovo. Voorwaarde is dat de soevereiniteit en territoriale integriteit van Joegoslavië gegarandeerd blijven en dat de politieke oplossing wordt gesanctioneerd door de VN-Veiligheidsraad. Hoewel dit feit in de internationale pers is gepresenteerd als een (begin van een) doorbraak in de impasse in het Kosovo-conflict, bevat de toezegging van Milosevic geen enkel nieuw element. Sterker nog, de Joegoslavische autoriteiten hebben zich voortdurend bereid verklaard tot het bespreken van een vorm van autonomie voor Kosovo. Die mag echter in hun visie niet ten koste gaan van de Joegoslavische soevereiniteit over Kosovo, hetgeen één van de redenen was waarom zij het akkoord van "Rambouillet" niet aanvaardden. Een ander struikelblok, dat ook nu niet opgelost is, is de subordinatie en samenstelling van de troepenmacht die zou moeten toezien op de naleving van een akkoord. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat Milosevic nu bereid zou zijn tot aanvaarding van een substantiële NAVO-aanwezigheid in Kosovo.

Dreigende kabinetscrisis over "vredesplan"

Het Servische parlement heeft op 3 juni met grote meerderheid ingestemd met een vredesregeling voor Kosovo op basis van het G-8 plan. Opmerkelijk was dat tot de tegenstemmers de afgevaardigden van de extreem-nationalistische regeringspartij SRS behoorden. SRS-leider en vice-premier Seselj heeft gedreigd met een kabinetscrisis als er NAVO-troepen op Joegoslavisch grondgebied zouden worden gestationeerd. Voormalig vice-premier Draskovic (SPO) stemde wél in met het vredesplan. Hoewel het er op dit moment alle schijn van heeft dat de vredesregeling geen vrucht zal dragen, is het allerminst onwaarschijnlijk dat de kwestie-Kosovo een breekpunt kan worden tussen de pragmatische SPS van president Milosevic en de meer extremistische SRS van Seselj. Mocht die de coalitie verlaten, dan beschikt de regering niet meer over een meerderheid in het Servische parlement. De enige voor de hand liggende coalitiepartner zou de SPO zijn, maar het probleem doet zich voor dat Draskovic slechts een maand geleden op federaal niveau door de SPS aan de dijk is gezet. Het is in die context niet zeker dat Draskovic deelname aan de Servische regering zou aanvaarden, al heeft hij zich in de Kosovo-kwestie voortdurend van zijn meest gematigde kant laten zien. Bovendien is gebleken dat Draskovic bereid is veel water bij de wijn te doen in ruil voor regeringsverantwoordelijkheid. Mocht de SPO toch weigeren met de SPS in zee te gaan, dan zouden nieuwe verkiezingen nodig zijn, die vermoedelijk winst zouden opleveren voor de SPS.

Kosovo

UCK zet verzet voort

Op de Internet-site van het "Kosovo Bevrijdingsleger" (UCK) wordt steun betuigd aan het vredesplan van de G-8. Tevens wordt echter twijfel geuit aan de betrouwbaarheid van Milosevic. Daarom wordt een onderbreking van het UCK-verzet tegen de Servische onderdrukking vooralsnog onmogelijk genoemd. Ook wordt een regionale UCK-commandant geciteerd, die verklaart dat de strijd wordt voortgezet tot de onafhankelijkheid van Kosovo. Reeds ten tijde van de onderhandelingen in Rambouillet had de Kosovo-Albanese delegatie grote moeite met de bepaling dat het UCK zich in het kader van een vredesregeling zou moeten laten ontwapenen. Nu de onderdrukking van de Albanen nog verder is toegenomen moet worden aangenomen dat het wantrouwen tegen de Serviërs nog dieper is en de weerstand tegen ontwapening nog verder is toegenomen. Ook in de kwestie van onafhankelijkheid voor Kosovo zal de compromisbereidheid van het UCK nog minder zijn dan voorheen. Daarom moet tegen een eventuele vredesregeling niet alleen worden gerekend op verzet van Servische, maar ook van Albanese zijde.

"Laatste poging" eenheid onder Albanen te herstellen

De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Albright heeft de leider van de UCK-regering, Thaci, en de "schaduwpresident" van Kosovo, Rugova, opgeroepen een gesprek te voeren in Bonn. Naar verluidt is het haar "laatste poging" om de politieke verschillen tussen beide politici te overbruggen. Reeds ten tijde van

“Rambouillet” was er sprake van bijna onoverbrugbare tegenstellingen tussen de “traditionele” (Rugova) en “moderne” (UCK) vertegenwoordigers van de Kosovo-Albanezen. Meer nog dan inhoudelijke aspecten hadden deze tegenstellingen persoonlijke achtergronden; het hoofddoel, een onafhankelijk Kosovo, was en is onomstreden. Om greep te krijgen op de Kosovo-Albanezen en om de Serviërs geen gelegenheid te geven in te spelen op de interne verdeeldheid, proberen de VS de eenheid in het Kosovo-Albanese kamp te herstellen. De weerstand daartegen lijkt vooral van de kant van Rugova te komen, omdat hij de UCK-top als een verzameling parvenu's beschouwt. Het heeft er echter alle schijn van dat een meerderheid van de Kosovo-Albanezen momenteel achter het UCK staat. Vermoedelijk houdt het verkapte dreigement van Albright een indicatie in dat de VS Rugova zal laten vallen en zich volledig zal opstellen achter het UCK, als de kloof tussen beiden niet kan worden overbrugd.

Samenvoeging fondsen UCK en LDK

Berichten in de media spreken van een poging om de fondsen die beheerd worden door het UCK en het LDK samen te voegen. Het gaat om vele miljoenen die afkomstig zijn uit de “vrijwillige” bijdragen van de diaspora van Kosovo-Albanezen in en buiten Europa. Met het ter beschikking komen van de miljoenen die beheerd worden door LDK-premier Bukoshi zou de financiële armslag van de Kosovo-Albanezen aanzienlijk toenemen. Het is echter twijfelachtig of deze fondsen ook daadwerkelijk ter beschikking worden gesteld. Tussen de LDK en de UCK doen zich problemen voor. Rugova ziet zich geconfronteerd met een sterk afgebrokkelde aanhang. Hem is weliswaar een plaats aangeboden in een toekomstige regering van Kosovo, maar onder leiding van UCK-voorman Thaci. Rugova presenteert zichzelf echter, net als Thaci, nog steeds als enige echte vertegenwoordiger van de Kosovo-Albanezen. Deze positie zou hij kwijtraken als hij zondermeer ingaat op de uitnodiging van de UCK-leiding. De miljoenen vormen een van de laatste factoren van macht voor het UCK om hun invloed uit te kunnen oefenen op de Kosovaarse politiek. Dat geldt in nog belangrijker mate voor Bukoshi, tegen wie in hoge mate argwaan wordt gekoesterd vanwege de ondoorzichtigheid van zijn financiële beheer. Als hij de door hem beheerde fondsen ter beschikking stelt, is hij uitgespeeld. De kans dat op korte termijn de verschillen tussen UCK en LDK, en binnen de LDK zelf worden bijgelegd is gering.

Thaci op rondreis door West-Europa

Thaci is momenteel op rondreis door West-Europa. Tijdens zijn rondreis heeft hij een bezoek gebracht aan het NAVO – hoofdkwartier. Ook bezoekt hij diverse regeringsfunctionarissen van vooraanstaande Westerse landen. In dat kader heeft hij inmiddels gesproken met de Britse minister van buitenlandse zake, Cook. De gevoerde gesprekken handelen voornamelijk over de actuele grondsituatie binnen Kosovo, de rol van de internationale gemeenschap in Kosovo – crisis en de verhouding binnen het Kosovo – Albanese kamp. Naast de contacten onderhoudt Thaci intensief contact met de Westerse en Kosovaarse pers. De rondreis van Thaci lijkt plaats te vinden in navolging van Westerse PR – offensief van Rugova. Deze is na zijn vertrek uit Servië een intensieve rondreis begonnen door Europa om internationale steun te verkrijgen voor zijn politiek en positie. Die heeft onder andere ernstig te lijden gehad onder de berichtgeving over het overleg tussen Milosevic en Rugova. Thaci staat mede daardoor intern het Kosovo – Albanese kamp sterker dan Rugova. Tijdens de gesprekken met westerse sleutelfiguren lijkt Thaci uit te zijn op de steun van de Westerse gemeenschap. Met zijn oproep de akkoorden van Rambouillet te respecteren, lijkt hij te willen onderstrepen dat zijn gematigde houding hem geschikt maakt voor internationaal politiek overleg in een post-conflictsituatie.

Montenegro

Gemoederen in Montenegro verder verhit

Het Montenegrijnse ministerie van Informatie heeft geprotesteerd tegen een decreet van de federale regering, waarin de bevoegdheden van de militaire politie worden uitgebreid. Zo mag deze politie voortaan naar goeddunken personen arresteren en fouilleren, en daarbij zelfs gebruik maken van wapens. Daarbij wordt verwezen naar de staat van dreigende oorlog, die door de federale regering is uitgeroepen als reactie op de NAVO-aanvallen. Zoals reeds eerder gemeld houden de spanningen tussen Montenegro en de federatie vooral verband met persoonlijke tegenstellingen tussen de Montenegrijnse president Djukanovic en federaal premier Bulatovic. Het voornaamste onderwerp van dispuut is het feit dat Montenegro de regering-Bulatovic illegaal acht. Onder invloed van de kwestie-Kosovo zijn de tegenstellingen echter verder gepolariseerd, omdat Djukanovic in de ogen van (niet alleen) Bulatovic landverraad pleegde en feitelijk collaboreerde met een externe vijand. Er waren de afgelopen weken herhaaldelijk aanwijzingen dat de federale organen de aanvallen van Djukanovic wilden beantwoorden. Het uitbreiden van de bevoegdheden van de militaire politie (in het hele land, en derhalve niet alleen in Montenegro) kan daar een aspect van zijn. In ieder geval wenst

de Montenegrijnse regering het als zodanig te interpreteren. Dat kan in de toekomst leiden tot confrontaties tussen de militaire politie en functionarissen van het Montenegrijnse ministerie van Binnenlandse Zaken, die in meerderheid loyaal zijn aan Djukanovic.

Montenegrijnse kritiek op Joegoslavische leger en marine-eenheden.

De afgelopen dagen is door bestuurders van civiele crisiscentra in de Montenegrijnse steden Herceg Novi en Tivat notities geprotesteerd tegen de aanwezigheid van Joegoslavische leger- en marine-eenheden in en rondom deze steden. De klacht behelst dat deze eenheden hun activiteiten ontplooiën in gebieden waar grote aantallen burgers wonen. Daardoor worden deze burgers ongewild aan de risico's van NAVO-aanvallen op deze eenheden blootgesteld. Opmerkelijk is dat de bestuurders van de civiele crisiscentra, waarin onder anderen de burgemeesters van beide steden zitting hebben, in hun kritiek niet de NAVO verantwoordelijk stellen voor de gevaren die de burgerbevolking loopt, maar de Joegoslavische leger- en marineautoriteiten verwijten dat hun activiteiten veiligheidsrisico's veroorzaken. Dit signaal is in elk geval indicatief voor de populariteit van de Joegoslavische krijgsmacht in genoemde steden, maar geldt wellicht ook in andere delen Montenegro.

Macedonië

Macedonische regeringspartij tegen multi-etnische staat

De etnisch-Albanese partij die deel uitmaakt van de Macedonische regering (DPA) heeft voorgesteld Macedonië uit te roepen tot een multi-etnische staat. Daartegen is fel geprotesteerd door de etnisch-Macedonische regeringspartner VMRO-DPMNE, die sprak van een "rampzalig en irritant" voorstel. Beide genoemde partijen hebben een extreem-nationalistisch verleden. Door de kwestie-Kosovo, waarin de twee partijen tegengestelde belangen hebben, is de verdeeldheid tussen hen nog verder toegenomen, zoals in algemene zin de etnische tegenstellingen in Macedonië door deze kwestie zijn vergroot. Tegen die achtergrond is het voorstel van de DPA bijna gelijk aan een provocatie van de coalitiepartner. De Macedonische Albanen (vermoedelijk een derde van de bevolking) klagen al sinds jaar en dag dat zij worden gediscrimineerd. Het huidige tijdsgewricht lijkt niet het meest geschikte om een geslaagde doorbraak te forceren. Overigens beschikt de VMRO-DPMNE over een meerderheid in het Macedonische parlement en zou derhalve ook zonder de DPA kunnen doorregeren.

VJ treft Macedonisch grondgebied

De afgelopen dagen hebben de VJ diverse malen artillerievuur uitgebracht op dorpen in noord-Macedonië. Tot op heden heeft de VJ herhaaldelijk dorpen in Albanië beschoten, maar die aanvallen hielden verband met het feit dat het UCK in dat land vrijwel openlijk steun geniet van de overheden. Dat geldt in veel mindere mate voor Macedonië, waar het merendeel van de bewoners op Servische hand is. Dat nu ook Macedonische plaatsen worden beschoten, kan erop wijzen dat het UCK andermaal probeert in Kosovo te infiltreren via Macedonisch grondgebied, zeker omdat het getroffen gebied in meerderheid door etnische Albanen wordt bewoond. Impliciet kan het ook als een waarschuwing gelden tegen al te innige samenwerking van Macedonië met de NAVO. Joegoslavië heeft reeds herhaaldelijk gewaarschuwd dat het dat als een onvriendelijke daad van Macedonië zou beschouwen.